

*(gascon orientau)***Le bòcha deu Calhau**

Le TGV filava au bèth miei de las vinhas, quan Helmut se levèc: cercava la mar. Hasèva bèth temps qu'en saunejava de la mar, d'aqueth endret on avèva viscut, hasèva 60 ans dejà, las tarriblas hèitas d'agost 1944. Avant le desbarcament deus comandos enemics avèva passat au Cap Negre quauquas setmanas dins ua estranha atmosfèra: ua vida de soldat au front, engueishat deu endoman, mes sens nat enemic en vista, e dab le bèth temps de Provença e les cants de cigala qui balhavan ua sençacion de paradis en atendent l'in-hern.

Adara le temps èra tot parèlh, solament les cants de cigalas que s'entenèvan pas dins le tren. L'arròda avèva virat despuish bèth temps, mes les sovènguers tornèn tot d'un còp dins son cap e se remembrèc mes clarament que jamés son tròç de vita en Provença.

Quan les comandos franceses débarquèen le 15 agost, ua herotja batalha comencèc, i avèva pas nat mejan de s'escapar, calèva resistir dins las casamatas encercladas, pas question de se rénder, les oficièrs les aurèn tuats sus plaça. Gardava en memòria les esvarjants guerriers marocans que arren les podèva arrestar, e qui vos estripavan coma de porets. Finalament, ne demorèn pas que quauques praubes tipes estabornits qui estèn hèit presonèrs. Helmut estéc enviat dins un camp on passèc le rèsta de la guerra.

Après l'armistici, estéc enviat dins ua bòrda entà trabalhar. Èra ua bèra propietat dab un bèth ostau un pauc vielhót, que l'aperavan le Calhau.

Mossur Castanhòl, qui quarantejava, èra estat desmobilizat après l'armistici e avèva représ l'espleit dab l'ajuda d'un vailet qui venguèva trabalhar quan i avèva besonh. Sa hemna, un pauc fòrta et pas plan polida, s'aucupava de la cosina, deus tres mainats e de la poralha, e anava ajudar son òme quan calèva hèr viste enta acabar un trabalh avant qu'arribesse le maishant temps, coma amassar le hen o la palha e ac cargar suu car.

La maison èra au som d'un tupè, dab l'estable attenent e ua granja separada. Les solans èran en màger part plantats de vinhas, e en paguèra un prat anava dinc a l'arriu qu'èra sec l'estiu, a part ua paishèra e quauquas gorgas.

Èra pas un òme riche mes s'en sortiva pas mau, en hasent un pauc de tot: cerealas, vin, elevatge de vacas entà vedèths, pòrcs, porets e lapins. Avèva un parelh de bueus entà laurar et tirar les cars, la carretta e la dalhusa, e tanben un chibau entà anar au mercat dab le charaban, e hèr las crompas en vila.

Les « bòchas » èran pas trop aimats d'aqueth temps, coma se pòt comprèner, mes Helmut estéc rebut sens ostilitat, dab ua mescla de mauhidança e d'un sentiment de commiseracion entad un tipe qu'avèva mau agit mes qu'èra adara plan punit. Le balhèn ua crampa darrèr la maison, qu'èra pas gaire confortable mes on podèva se repausar e aver un pauc d'intimitat.

Helmut èra un valent e, plan content de s'estar tirat sens mau d'aquera tarribla guerra, se botèc au trabalh entà son novèl patron sens pensar a s'escapar, çò que seré estat plan mauaisit. Quan arribèc au Calhau, parlava pas brica de francés ni de patoès, mes aprengóc viste çò que calèva enta se hèr comprénguer.

Au prumèr estiu, Helmut hasóc tota la campanha de las batèras, quan cadun au torn invitava sus vesins a l'ajudar a bater, et a son torn les anava ajudar quan batèvan. Les jorns de batusa èran en mèma temps ua jornada de trabalh penible e ua hesta, se podèva devisar de causas e d'autas et rigolar de colhonadas qu'èran pas totjorn de las mes finas pendent les repaishes a la

gran taula dins le corredòr de la maison o debath un emban. Au sopar quauques uns, qui avèvan un pauc trop bevut entà se tirar la set que balhavan la calor et la possièra, èran un pauc partits sens estar bandats, mes las causas anavan pas sovent tròp lonh.

Au Helmut le balhavan pas las plaças las mas aisidas au trabalh de la batusa, e après aver portat tota la jornada sacs de 80 quilos sus l'esquia entà les vueitar dins le granhèr debath le teule après aver montat l'escalièr, o bolegat las bòtas de palha entà las arrenjar dins la granja, èra un pauc fatigat.

Les autes le hasèvan pas força amabilitats, tant mei qu'avèvan tots avut mòrts o mutilats a la guèrra de quatorze dins la sua familha, hasèva solament un trentenat d'ans. Quauques uns ensajavan tanplan d'escambiar quaucas paraulas dab eth, e se trobava pas tròp a planher, ja sia que a còps vesosse bien que se trufavan d'eth en profitant de que podèva pas les comprénguer quan parlavan patoès. De la hemnas e las drollas que hasèvan la cosina e servishèvan a taula n'i avèvan que l'espiavan a l'amagat e que semblavan tocadas peu bèth òme qu'èra. Cau diser que n'i avèva pas gaire qu'èran coma eth joens, de bèra talha, fòrts e blons dab uelhs blus. E èra le sol que trabalhava piet nud, causa que se hasèva pas sovent a la campanha en aqueth temps! Mes nada hemna auré gausat de s'aprochar d'eth et devisar, avèvan trop paur deus comentaris des autes.

P'raqudò, un dimenge que hasèva plan calor et que Helmut en avèva profitat entà se banhar dins la paishèra de l'arriu, avóc l'impression que quauqu'un l'espiava, amagat darrèr la sèga que montava au solan de la Boscava, on demorava la Julieta, ua bèra hemna d'un trentenat d'ans dont l'òme èra estat presonèr en Alemanha e èra pas tornat après la fin de la guerra, sens que sabossen çò qu'èra devengut.

Après las seguèras e las batèras arribèn las vrenhas e la vita continuèc jorn après jorn. A còps, après le trabalh o la neit, Helmut avèva le mau de casa e pensava a sons pairs e a sons frairs e sòrs, e le prenguèva l'enveja de s'escapar entà s'en tornar au país. Un còp, n'i tengóc pas mes e partiscóc au miei de la neit sens saber coma auré podut traversar la França e l'Allemagne aucupada, entà rajonher sa familha dont sabèva mèma pas çò que l'avèva podut arribar a la fin de la guerra. De segur, anèc pas lonh e les gendarmas l'arrestèn dus jorns après, ahamat e molut de fatiga. Cau diser qu'èra partit sens prénguer arren entà minjar, maugrat que estosse aisit de se plenhar la museta dab tot çò qu'èra a portada de man. Avèva mèma pas pres un saussissòt deus que pendejèvan a la barra dins la cosina! Mossur Castanhòl estéc un pauc decebut per aquera ensajada d'evasion, pr'amor que le semblava qu'eth tractava son presonèr deu mèlhe que se podèva, mes estéc pertocat per son incredibla aunestat, e perdonéc.

Après, arribèc l'ivèrn e Helmut continuèc a hèr tot çò que Mossur Castanhòl le comandava, coma curar l'estable, talhar la vinha e las sègas, copar lenha... Un còp la Julieta de la Boscava vengóc demandar a Mossur Castanhòl se podèva pas l'ajudar a copar un petit bosc entà hèr lenha, pr'amor que la reserva de lenha s'èra pla vueitada despuish que son òme èra partit.

- « De segur, responóc Mossur Castanhòl, te bau copar tota la lenha que vòs, dab Helmut podem tots dus abàter fòrça trabalh en pauc de temps ».

Anèn donc tots dus quauques jorns a la Boscava entà trabalhar au bòsc entà la Julieta. Ei pas besonh de díser qu'estèn tractats coma princes, dab fòrça sorrísers, cada jorn repaishes coma se cosinan per las hestas, servits per ua dauna de las mas atencionadas, charmanta e vestida dab gran suenh.

A la fin de l'ivèrn, la Julieta tornèc véser Mossur Castagnol entà le díser que la se pasava dura tot sola a la bòrda, desempuish que son òme èra partit e qu'avèva pas tròp de sòus entà se pagar un jornalier, que le haré a éra un gran servici se podèva le prestar le presonèr un jorn o dus cada setmana entà l'ajudar a hèr les trabalhs les mès penibles.

« - Julieta, ès ua hemna coratjosa, te bau pas deishar dins la pena se te pòdi ajudar, èi pas besonh de Helmut tot le temps. Tau dit, tau hèit, a partish de la fin de l'ivèrn Helmut anèc trabalhar dus jorns per semana a la Boscava.

E au printemps arribèc çò que podetz imaginar, Helmut e la Julieta començèn uia relation amorosa.

Mes que durèc pas, pr'amor qu'avant l'estiu les presonèrs alemands de Provença estén liberats e Helmut estéc renvoyat a son país.

Le TGV avèva ralenti e traversava ara ua zòna de vinhas dins ua plana costièra, a dreita se vesèva la mar e a esquerra tupès, e mes lonh petitas montanhas boscuras. A cada còp que vesèva ua bòrda au som d'un tupè, Helmut se rebrembava aqueth periòde de sa joenessa qu'èra estat tragic e en mèma temps urós, se pòt díser.

Qu'èran devenguts Mossur Castanhòl e la Julieta après sa repatriacion? Quauques meses après aver retrobat les susvivents de sa familha en Alemanha, avèva escrit ua letra a la Julieta mes avèva pas jamés rebut de responsa. Pensèc qu'èra melher de ne pas insistir et que benlèu la Julieta avèva vergonha de çò qu'èra arribat.

Quan debarrèc deu tren a la gara de Frejus, trobèc suu cai un coble d'un òme atjadòt e ua hemna que podèva aver detz ans de mens. L'òme èra le hilh Castanhòl que, en tant que maire de sa comuna, avèva volut invitar ancians presonèrs entà commemorar le seishantièma aniversari de la liberacion et l'amistat franco-alemanda. La hemna èra blonda dab uelhs blus, coma n'i a pas gaire en Provença.

-« Siatz benvengut en Provença, Mossur Klostermann, hasèva bèth temps qu'esperavi de vos tornar véser, èri encara petit quan hascotz un prumèr sejour un pauc forçat a noste, mes pòdi díser que nos avetz deishat un bon sovenir. Vos presenti la mia hemna Ròsa que vos a pas conegut pr'amor que nascóc après vòsta repatriacion, mes avètz conegut la sua maire, Julieta ».

Helmut se sentiscóc pres de defalhir, « - aqueth tipe nordic e ara me disen qu'ei la hilha de la Julieta, pensèc, seré possible que... ? ».

« - Las causas se son pas desviroladas coma auré calut, continuèc le hilh Castanhòl, aurem devut vos informar de la neishença quan arribèc, au mens dins las annadas seguentas, mes vos ac disi auei coma maire e coma gendre,...Ròsa ei vòsta hilha ! »

Le vielh òme de quata-vint ans estéc gahat per l'emocion e se botèc a tremblar, podèva pas díser ua sola paraula. Finalament, après un long silenci, s'aprechèc de la Ròsa plan embarrassada e daubriscóc sons bracs.

Le racontèn mes tard que l'òme de la Julieta, le Baptista, èra tornat tres meses après que Helmut estosse partit: èra estat presonèr en Prussa, e quan les Russas èran arribats l'avèvan liberat, mes autanlèu retengut e finalament enviat tà trabalhar entà eths en Ucraïna. La Ròsa èra nèishuda cinq meses après son retorn a la Boscava, e de tota evidencia la nina arribava pas avant termi! Pr'aquò le Baptista reconeishóc la mainada coma sua. Aquera neishença quasiment miraculosa hascóc parlar le monde, les mes indulgents digón que la pauròta Julieta èra estat enganada per aqueth « bòcha » deu Cailhau qu'avèvan vist rodar a l'entorn de la Boscava. Mes i avóc pas de represalhes, la holia de la liberacion èra passada.

La situacion de la Julieta estéc pas de las mes aisidas quan recebóc la letra de Helmut, avèva paur que le Baptista vesosse la letra, o s'apercebosse que quaucòm anava de tras, e de mes sabèva pas coma auré podut tornejjar ua letra de responsa. Finalament le temps passèc e la Julieta responóc pas jamés. Mes conservèc amagada la letra de Helmut, e la balhèc a sa hilha avant de morir.

Calóc temps a Helmut entà tornar de la suas emocions, acostuma'se a sa novèla familha e s'i trobar la sua plaça : èra un pauc coma s'èra passat dins un aute monde. Après quauque temps organizèn entà eth ua excursion a la mar, y podóc enfin tornar véser le Cap Negre on la sua aventura provençala avèva començat.

Andrieu CAZEMAGE